

**SPRAWY Z ZAKRESU PRAWA
PRACY
I
UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH**

Jak stosować przepisy w KPC?

W sprawach z zakresu **prawa pracy**:

- regulacja właściwa tylko dla spraw z zakresu prawa pracy,
- później, regulacja wspólna właściwa dla spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych,
- później, regulacja ogólna (w odpowiednim zakresie, tj. zgodnym z odrębnościami występującymi w tym postępowaniu).

W sprawach z zakresu **ubezpieczeń społecznych**:

- regulacja właściwa tylko dla spraw z ubezpieczeń społecznych,
- później, regulacja wspólna właściwa dla spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych,
- później, regulacja ogólna (w odpowiednim zakresie, tj. zgodnym z odrębnościami występującymi w tym postępowaniu).

Zdolność sądowa i procesowa- pracodawca

Zdolność sądowa pracodawcy musiała zostać przystosowana do definicji pracodawcy z art. 3 KP. Akcent w prawie pracy został bowiem położony nie na kwestie osobowości prawnej, a na samodzielność do zatrudniania pracowników (wynikającą nie tylko z przepisów powszechnie obowiązujących, ale także z regulacji wewnętrznych podmiotu)

Art. 3 KP [Pojęcie pracodawcy]

Pracodawcą jest jednostka organizacyjna, choćby nie posiadała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudniają one pracowników.

Jednostka organizacyjna będąca częścią osoby prawnej może być pracodawcą, jednak status ten może osiągnąć po spełnieniu dodatkowych kryteriów. Po pierwsze, jednostka organizacyjna ma charakteryzować się wystarczającą samodzielnością organizacyjną i majątkową, po drugie, ma zatrudniać we własnym imieniu pracowników, po trzecie, jej wyodrębnienie powinno nastąpić w sposób sformalizowany. Wymienione czynniki powinny wystąpić kumulatywnie [więc np. oddział, biuro, filia]

- wyrok SN z dnia 30.1.2019 r., I PK 231/17, dostęp Legalis

UWAGA! Skarb Państwa nie będzie stroną w tym postępowaniu odrębnym. Zastosowania nie znajdzie tutaj art. 67 § 2 KPC. Stroną będzie państwowa jednostka organizacyjna, jeżeli spełnia przesłanki z art. 3 KP

Pracodawcą prezesa sądu rejonowego nie jest ani Skarb Państwa, ani też prezes sądu wojewódzkiego, lecz sąd, w którym pełni on swoją funkcję.

- wyrok SN z dnia 19.9.1996 r., I PRN 101/85, Legalis.

Istnieją sprawy rozpoznawane w postępowaniu odrębnym jako sprawy z zakresu prawa pracy, w których stroną jest (powinien być) Skarb Państwa. Dotyczy to między innymi spraw o roszczenia funkcjonariuszy tak zwanych służb mundurowych, w tym funkcjonariuszy celnych, których zatrudnienie ma źródło w stosunku administracyjnoprawnym, a nie w stosunku pracy. Sprawy te, jako przekazane na podstawie przepisów szczególnych (art. 189 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1404 ze zm.), są rozpoznawane w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy, ale państwowa jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej nie ma w nich własnej zdolności sądowej i procesowej, gdyż nie jest pracodawcą, ponieważ nie istnieje stosunek pracy.

- postanowienie SN z 4.12.2014 r., III BP 2/14, Legalis.

Za Mulińskim: „(...) jako jednostki organizacyjne spełniające te kryteria [1- samodzielność w zatrudnianiu pracowników przyznana ze względu na organizacyjne, finansowe i funkcjonalne wyodrębnienie; 2- posiadanie środków materialnych; 3- posiadanie własnej struktury organizacyjnej; 4) umocowanie kierownika jednostki do samodzielnego reprezentowania tej jednostki w stosunkach pracy, przyp. aut.] wskazać można zakłady wchodzące w skład wielozakładowego przedsiębiorstwa, oddziały spółki kapitałowej, samodzielne jednostki gospodarcze stowarzyszenia lub fundacji, niemające osobowości prawnej jednostki organizacyjne Skarbu Państwa (stationes fisci) i gminy (stationes municipii) jako osoby prawnej, np. takie jak urzędy, ministerstwa, kancelarie naczelnych organów władzy państwowej, urzędy wojewódzkie, a także urzędy gmin oraz inne jednostki organizacyjne Skarbu Państwa i gminy” – M. Muliński, komentarz do art. 460 KPC, [w:] A. Góra- Błaszczkowska, Kodeks postępowania cywilnego. tom I B. Komentarz. Art. 425–729, Legalis.

Zdolność sądowa i procesowa- organ rentowy

Przez organy rentowe rozumie się:

- 1) jednostki organizacyjne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych określone w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, właściwe do wydawania decyzji w sprawach świadczeń,
- 2) wojskowe organy emerytalne oraz organy emerytalne resortów spraw wewnętrznych i sprawiedliwości, a także inne organy wojskowe i organy resortów spraw wewnętrznych i sprawiedliwości,
- 3) Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Dyrektor oddziału ZUS jest upoważniony do podejmowania czynności procesowych za oddział ZUS - organ rentowy, będący stroną postępowania

- wyrok SN z dnia 13.9.2011 r., I UK 78/11, Legalis

Zdolność procesowa organu rentowego ma swoje oparcie bezpośrednio w ustawie, a nie w pełnomocnictwie udzielonym przez Prezesa Zakładu, a posiadanie przez organ rentowy zdolności procesowej oznacza zdolność do dokonywania przez jednostkę organizacyjną będącą takim organem wszystkich czynności procesowych

- wyrok SN z dnia 13.9.2011 r., I UK 78/11, Legalis

Możliwość wyznaczenia kuratora

460§ 2 KPC

W razie potrzeby ustanowienia dla strony kuratora, postanowienie, o którym mowa w art. 69, może zapaść również z urzędu.

69 § 1 KPC

Sąd orzekający, na wniosek strony przeciwnej, ustanawia kuratora dla strony niemającej zdolności procesowej, która nie ma przedstawiciela ustawowego, dla strony będącej osobą prawną, gdy w jej organie zachodzą braki uniemożliwiające jej reprezentację, albo dla strony będącej jednostką organizacyjną, o której mowa w art. 64 § 1¹, gdy brak jest osób uprawnionych do jej reprezentowania. W toku postępowania sąd orzekający w uzasadnionych przypadkach może z urzędu ustanowić kuratora dla osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 64 § 1¹.

Regulacja art. 460 KPC jest regulacją szerszą od tej ogólnej zawartej w art. 69 § 1 zd. 2 KPC (*W toku postępowania sąd orzekający w uzasadnionych przypadkach może z urzędu ustanowić kuratora dla osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 64 § 1¹*)- **pozwala ona bowiem na ustanowienie kuratora z urzędu dla każdego podmiotu będącego stroną postępowania, tj. także dla pracownika będącego osobą fizyczną.**

Dla kogo kurator: dla strony niemającej zdolności procesowej, która nie ma przedstawiciela ustawowego, dla strony będącej osobą prawną, gdy w jej organie zachodzą braki uniemożliwiające jej reprezentację, albo dla strony będącej jednostką organizacyjną, o której mowa w art. 64 § 1¹, gdy brak jest osób uprawnionych do jej reprezentowania

Przykłady:

- Pracownik został ubezwłasnowolniony, a jego przedstawiciel ustawowy zmarł,
- Pracodawca, gdy mamy do czynienia z brakiem zarządu, a niepowołaniem nowych członków zarządu.

Właściwość sądu- sprawy z zakresu prawa pracy

Miejscowa (właściwość przemienna) w sprawach z zakresu prawa pracy:

- Sąd ogólnie właściwy dla pozwanego (tj. pracownika lub pracodawcy)
    - Przy osobach fizycznych miejsce zamieszkania albo miejsce pobytu albo ostatnie miejsce zamieszkania (art.27, 28 KPC)
    - Przy osobach prawnych lub innych podmiotach niebędących osobami fizycznymi- wg miejsca siedziby (art. 30 KPC)
- UWAGA! W sytuacji, gdy pracodawcą jest wewnętrzna jednostka organizacyjna określonego podmiotu (oddział, biuro terenowe itd..), należy uznać, iż **siedzibą pracodawcy jest miejsce położenia tej jednostki** (tj. tego oddziału, biura terenowego itd.).
- Lub sąd, w którego obszarze właściwości praca jest, była lub miała być wykonywana
    - W przypadku, gdy pozwanym jest pracodawca, druga podstawa właściwości aktualizuje się tylko wtedy, jeżeli praca wykonywana jest w miejscu innym niż siedziba pracodawcy. W sytuacji bowiem, gdy praca świadczona jest w siedzibie pracodawcy mamy tożsamość podstawy numer 1 i 2.
    - „miała być wykonywana”, ale nie była- wtedy patrzymy ewentualnie na treść umowy o pracę; jeżeli umowa nie została zawarta w formie pisemnej, a pracodawca nie potwierdził na piśmie warunków, miejsce wykonywania pracy może być dowodzone wszelkimi środkami dowodowymi.

Rzeczowa w sprawach z zakresu prawa pracy:

- **SĄD REJONOWY: bez względu na WPS** (czyli także przekraczające 75 000 PLN), sprawy z zakresu prawa pracy:
  - o ustalenie istnienia stosunku pracy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia (np. gdy umowa łącząca strony odpowiada warunkom z art. 22 KP, a została zastąpiona umową cywilnoprawną)
  - o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia,
  - o przywrócenie do pracy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia,
  - o przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia i
  - o odszkodowanie w przypadku niezasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy*, a także sprawy dotyczące kar porządkowych i świadectwa pracy oraz roszczenia z tym związane**.

łącznie z nimi dochodzone roszczenia- każde roszczenie z zakresu prawa pracy, bez względu na to, czy pozostaje ono w bezpośrednim związku z jednym z powyższych roszczeń (*J. Brol*, w: *K. Piasecki*, KPC. Komentarz, t. 2, dostęp SIP LEX), np. roszczenie o wypłatę zaległego wynagrodzenia. Natomiast w sytuacji, w której powód będzie dochodził wypłaty zaległego roszczenia bez jednoczesnego wysunięcia ww. żądań, zastosowanie znajdują reguły ogólne z art. 16 i 17 KPC.

*Właściwość rzeczowa sądu dla spraw o odszkodowanie w wysokości przewyższającej ograniczenia z art. 58 KP, którego podstawę prawną stanowią przepisy prawa cywilnego, powinna być ustalana na podstawie art. 17 pkt 4 KPC, a nie na podstawie art. 461 § 1[1] KPC

- postanowienie SA w Łodzi z dnia 28.9.2012 r., III Apz 32/12, Legalis.

** roszczenia z tym związane: roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej przez pracodawcę wskutek niewydania w terminie lub wydania niewłaściwego świadectwa pracy- art. 99 § 1 KP; roszczenie o zwrot równowartości kwoty kary pieniężnej nałożonej na pracownika z naruszeniem przepisów prawa- art. 112 KP.

Właściwość sądu- sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych

Miejscowa (właściwość wyłączna) w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych:

- sąd, w którego obszarze właściwości ma miejsce zamieszkania albo siedzibę strona odwołująca się od decyzji wydanej przez organ rentowy lub orzeczenia wydanego przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności,
- sąd, w którego obszarze właściwości ma miejsce zamieszkania albo siedzibę strona występująca z żądaniem w pozostałych sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wymienionych w art. 476 § 3 (sprawy wszczęte na skutek niewydania przez organ rentowy decyzji we właściwym terminie, a także sprawy, w których wniesiono odwołanie od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, sprawy o roszczenia ze stosunków prawnych między członkami otwartych funduszy emerytalnych a tymi funduszami lub ich organami oraz sprawy ze stosunków między emerytami lub osobami uposażonymi w rozumieniu przepisów o emeryturach kapitałowych a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych).
- sąd, w którego obszarze właściwości ma siedzibę organ rentowy, a w sprawie, w której występuje wymieniony w art. 476 § 3 organ inny niż rentowy – ten organ (o ile nie można ustalić właściwości na podstawie wcześniej wymienionych podstaw)

UWAGA! W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w których wniesiono odwołanie od decyzji organu emerytalnego określonego przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, wojskowego organu emerytalnego albo organu emerytalnego właściwego w stosunku do funkcjonariuszy Służby Więziennej, właściwy jest sąd, w którego obszarze właściwości ma siedzibę ten organ.

Rzeczowa w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych:

Reguła w tym postępowaniu odrębnym stanowi odwrotność zasady ogólnej z art. 16 KPC. Zgodnie z art. 477⁸ § 1 KPC: właściwym sądem jest sąd okręgowy, za wyjątkiem tych spraw, dla których zastrzeżona jest właściwość sądów rejonowych.

Do właściwości sądów rejonowych należą sprawy:

- 1) o zasiłek chorobowy, wyrównawczy, opiekuńczy, macierzyński oraz pogrzebowy;
- 2) o świadczenie rehabilitacyjne;
- 3) o odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy rolniczej, wypadku w drodze do pracy lub z pracy, wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, wypadku lub choroby zawodowej pozostającej w związku z czynną służbą wojskową albo służbą w Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego, Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Biurze Ochrony Rządu, Służbie Ochrony Państwa, Służbie Więziennej, Państwowej Straży Pożarnej i Służbie Celno-Skarbowej;
- 4) o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności.

Właściwość delegacyjna w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych

Art. 461 § 3 KPC

Sąd właściwy może na zgodny wniosek stron przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, rozpoznającemu sprawy z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych, jeżeli przemawiają za tym względy celowości.

Sąd właściwy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi pod warunkiem, że:

- Sąd ten będzie sądem równorzędnym z wydziałem zajmującym się danym rodzajem spraw (czyli SR do SR, SO do SO),
- Zgodny wniosek stron postępowania (brak wskazanej formy- forma pisemna, jak i ustna do protokołu dopuszczalne; dopuszczalne jest także zawnioskowanie o przekazanie przez jedną ze stron oraz późniejsze potwierdzenie przez drugą stronę postępowania)
- Wskazanie w ramach wniosku, że za przekazaniem sprawy z przemawiają „względy celowości”

Za Mulińskim: „ Okoliczności te powinny przede wszystkim być związane z możliwością szybszego przeprowadzenia postępowania oraz ułatwieniem dostępu do sądu pracownikowi albo ubezpieczonemu (np. większość świadków zeznających w danej sprawie ma miejsce zamieszkania w okręgu sądu wskazanego przez strony lub w okręgu tym znajduje się przedmiot oględzin, bądź też w okręgu tym zamieszkuje strona bądź świadek mający trudności z poruszaniem się, w szczególności z powodu choroby, niepełnosprawności, wieku)” - M. Muliński, komentarz do art. 461 KPC, [w:] A. Góra- Błaszczkowska, Kodeks postępowania cywilnego. tom I B. Komentarz. Art. 425–729, Legalis.

Udział organizacji społecznych

Art. 462 KPC

W sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych, za zgodą pracownika lub ubezpieczonego wyrażoną na piśmie, mogą wytaczać powództwa na rzecz pracownika lub wnosić odwołania od decyzji organów rentowych, a także, za zgodą pracownika lub ubezpieczonego wyrażoną na piśmie, przystępować do nich w toczącym się postępowaniu.

Organizacje pozarządowe- Za Gonerą: „obok organizacji obywatelskich, stowarzyszeń, fundacji (z wyłączeniem fundacji tworzonych przez partie polityczne) i organizacji samorządu zawodowego – należy zaliczyć także związki zawodowe działające na podstawie ustawy z 23.5.1991 r. o związkach zawodowych (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 263 ze zm.)” Goner, komentarz do art. 462 KPC, [w:] KPC T. III red. Marciniak 2020, wyd. 1, Legalis.

Organizacje pozarządowe mogą:

- wytaczać powództwa na rzecz pracownika,
- wnosić odwołania od decyzji organów rentowych,
- przystępować do pracownika/ubezpieczonego w toczącym się postępowaniu, pod warunkiem pisemnej zgody pracownika/ubezpieczonego (termin: aż do zamknięcia rozprawy w drugiej instancji- patrz: art. 62 § 2 KPC),
- Na podstawie regulacji ogólnej z art. 63 KPC, mogą nie uczestniczyć w sprawie, a jedynie przedstawić sądowi istotny pogląd dla sprawy.

Możliwość zastosowanie regulacji ogólnych:

Art. 62 [Forma działania]

§ 1. Do organizacji pozarządowych wytaczających powództwa na rzecz osób fizycznych stosuje się odpowiednio przepisy o prokuratorze wytaczającym powództwo na rzecz oznaczonej osoby, z wyjątkiem art. 58 zdanie drugie.

§ 2. Do przystąpienia organizacji pozarządowych do strony w toczącym się postępowaniu stosuje się odpowiednio przepisy o interwencji ubocznej, do której nie mają odpowiedniego zastosowania przepisy o współuczestnictwie jednolitym.

Art. 63 [Przedstawienie poglądu]

Organizacje pozarządowe wymienione w artykułach poprzedzających, które nie uczestniczą w sprawie, mogą przedstawiać sądowi istotny dla sprawy pogląd wyrażony w uchwale lub w oświadczeniu ich należycie umocowanych organów.

Odrzucenie pozwu

Art. 464 [Odrzucenie pozwu]

§ 1. Odrzucenie pozwu nie może nastąpić z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, gdy do rozpoznania sprawy właściwy jest inny organ. W tym przypadku sąd przekaze sprawę temu organowi. Jeżeli jednak organ ten uprzednio uznał się za niewłaściwy, sąd rozpozna sprawę.

§ 2. Wniesienie do sądu pozwu, przekazanego następnie stosownie do paragrafu poprzedzającego, wywołuje skutki, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa.

Art. 464 stanowi wyjątek od reguły zawartej w art. 199 § 1 pkt 1 KPC, zgodnie z którym sąd odrzuci pozew, jeżeli drogą sądowa jest niedopuszczalna.

Zastosowanie powyższego przepisu możliwe jest w sytuacji, gdy sprawa została skierowana na drogę sądową, podczas gdy powinna zostać rozpoznana przez inny właściwy organ.

UWAGA! Zgodnie z art. 477⁷ artykuł ten **nie znajdzie zastosowania, gdy pracownik jest stroną pozwaną**. Znaczy to tyle, że art. 464 może zostać zastosowany tylko w sytuacji, gdy powodem jest pracownik.

W omawianym artykule chodzić może zarówno o niedopuszczalność bezwzględną, jak i względną. Najczęściej z tego typu sytuacją będziemy mieć do czynienia w sytuacji nieodpuszczalności drogi sądowej czasowej- np. przy postępowaniu administracyjnym, gdzie organem właściwym jest organ rentowy.

Należy zwrócić uwagę, że omawiany przepis stanowi wyjątek od reguł ogólnych (m.in od tej zawartej w art. 200 § 1⁴ czyli, że sąd, który stwierdzi swą niewłaściwość, przekaze sprawę sądowi właściwemu). Mamy tutaj bowiem do czynienia z przekazaniem zewnętrznym sąd→ inny uprawniony organ administracji publicznej, nie sąd administracyjny

ALE warunkiem przekazania na podstawie art. 464 KPC jest istnienie odpowiedniego organu uprawnionego do merytorycznego rozpoznania roszczenia pracownika! Mówiąc inaczej, odrzucenie pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 KPC jest możliwe w tych sytuacjach, gdy droga sądowa jest niedopuszczalna i nie istnieje inny właściwy organ uprawniony do merytorycznego rozpoznania sprawy.

Roszczenie o "ustalenie prawa do skierowania na badanie lekarskie przez organ rentowy" nie jest sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych w rozumieniu art. 476 par. 2 KPC i tak sformułowany wniosek (odwołanie) podlega odrzuceniu na podstawie art. 199 par. 1 pkt 1 KPC

- Postanowienie SN z dnia 12.2.1999 r., II UKN 668/998, Legalis.

Wystąpienie pracownika do sądu z powództwem o uchylenie bezprawnie nałożonej kary porządkowej może nastąpić tylko po wyczerpaniu postępowania wewnątrzzakładowego, to jest po wniesieniu w terminie sprzeciwu do pracodawcy.

- Wyrok SN z 7.4.1999 r., I PKN 644/98, Legalis

Nie jest dopuszczalna droga sądowa w sprawie z powództwa ubezpieczonego przeciwko organowi rentowemu o sprostowanie protokołu wypadkowego. Sprawa taka podlega przekazaniu do rozpoznania ZUS na podstawie art. 464 § 1 zd. 2 KPC

-wyrok SN z dnia 15.3.2000 r., II UKN 4/00, Legalis.

Zdanie trzecie art. 464 § 1 KPC koresponduje z art. 199¹, który stanowi, że nie może odrzucić pozwu z tego powodu, że do rozpoznania sprawy właściwy jest organ administracji publicznej lub sąd administracyjny, jeżeli organ administracji publicznej lub sąd administracyjny uznały się w tej sprawie za niewłaściwe.

Skutki, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa, np.:

- Przerwanie biegu przedawnienia,
- Możliwość żądania odsetek od zaległych odsetek

Pełnomocnictwo

Art. 465

§ 1. Pełnomocnikiem pracownika lub ubezpieczonego może być również przedstawiciel związku zawodowego lub inspektor pracy albo pracownik zakładu pracy, w którym pracodawca jest lub był zatrudniony, a ubezpieczonego – także przedstawiciel organizacji zrzeszającej emerytów i rencistów.

§ 11. Pełnomocnikiem pracodawcy niebędącego osobą prawną lub przedsiębiorcą albo organu rentowego może być również jego pracownik. Pełnomocnikiem wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności może być jego członek.

§ 2. Do odbioru należności zasądzonych na rzecz pracownika lub ubezpieczonego jest wymagane pełnomocnictwo szczególne, udzielone po powstaniu tytułu egzekucyjnego.

Czyli oprócz regulacji ogólnej z art. 87 KPC, w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych mamy do czynienia z rozszerzonym katalogiem osób mogących być pełnomocnikami. Powyższa regulacja dotyczy jednakże tylko i wyłącznie pracownika lub ubezpieczonego (uznanego przez ustawodawcę za słabszą stronę danego stosunku).

Pełnomocnikami pracowników/ ubezpieczonych mogą być także:

- Przedstawiciel związku zawodowego,
- Inspektor pracy,
- Pracownik zakładu pracy*, w którym pracownik/ubezpieczony będący stroną postępowania jest lub był zatrudniony,
- Przedstawiciel organizacji zrzeszającej emerytów i rencistów- tylko w przypadku ubezpieczonego.

Pełnomocnikiem procesowym pracownika (art. 465 § 1 KPC) może być przedstawiciel związku zawodowego, w którym pracownik nie jest zrzeszony.

- Wyrok SN z dnia 29.7.2003 r., I PK 214/02

Wydaje się, iż taka konstrukcja jest jak najbardziej możliwa, zgodnie z regulacją art. 7 ust. 3 ustawy o związkach zawodowych (na wniosek niezrzeszonej osoby, o której mowa w art. 2 ust. 1 i 3-6, związek zawodowy może podjąć się obrony jej praw i interesów wobec pracodawcy)

Zgoła inaczej- por. - Postanowienie SN z 29.11.2006 r., II PZ 54/06

*raczej pracownik tej samej jednostki, czyli np. oddziału, zakładu, filii, biura.

Pełnomocnikiem pracodawcy niebędącego osobą prawną lub przedsiębiorcą/organu rentowego mogą być także pracownik

Pełnomocnikiem WZDSON- członek WZDSON

Pełnomocnictwo szczególne- możliwość udzielenia ograniczona czasowo- dopiero po powstaniu tytułu egzekucyjnego- pełnomocnictwo do odbioru zasądzonych należności

Powództwo do protokołu

Art. 466 KPC

Pracownik lub ubezpieczony działający bez adwokata lub radcy prawnego może zgłosić w sądzie właściwym ustnie do protokołu powództwo oraz treść środków odwoławczych i innych pism procesowych.

Wyjątek od zasady pisemnego zgłoszenia powództwa, apelacji, zażaleń i innych pism procesowych.

Ustne zgłoszenie do protokołu powództwa, treści środków odwoławczych i innych pism procesowych możliwe tylko i wyłącznie dla pracownika lub ubezpieczonego (słabszej strony postępowania) działającego bez profesjonalnego pełnomocnika

Jak wygląda ustne zgłoszenie powództwa w trybie art. 466 KPC?

Zgodnie z § 218 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości – Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 18 czerwca 2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1141):

W razie dokonania przez pracownika lub ubezpieczonego, działającego bez adwokata lub radcy prawnego, zgłoszenia w trybie art. 466 K.p.c., **zgłoszenie przyjmuje biuro lub kierownik sekretariatu, przez zapisanie danych osobowych pracownika lub ubezpieczonego oraz treści zgłoszonego żądania ze wskazaniem, przeciwko komu jest skierowane, i przedstawia je niezwłocznie przewodniczącemu wydziału.**

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych będzie to **wniesienie odwołania** od decyzji organu.

Art. 466 nie ma zastosowania tam, gdzie obowiązuje przymus adwokacko- radcowski

Art.466 ma zastosowanie bezpośrednio do spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych, które inicjowane są wniesieniem odwołania **tylko wtedy**, gdy organ rentowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności nie wydał decyzji lub orzeczenia w terminie dwóch miesięcy od dnia zgłoszenia roszczenia (art. 477⁹ § 4). W pozostałych przypadkach wniesienie odwołania ustnie do protokołu w sądzie właściwym do rozpoznania sprawy albo w sądzie właściwym dla miejsca zamieszkania ubezpieczonego zastosowanie znajdzie art. 477⁹ § 5- Ubezpieczony lub osoba odwołująca się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności może również wnieść odwołanie - z wyłączeniem odwołania, o którym mowa w § 4 - do protokołu w sądzie właściwym do rozpoznania sprawy albo w sądzie właściwym dla miejsca zamieszkania ubezpieczonego lub osoby odwołującej się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności).

Wstępne badanie sprawy zostało zastąpione posiedzeniem przygotowawczym

Art. 467 [Wstępne badanie sprawy]

§ 1. (*uchylony*)

§ 2. (*uchylony*)

§ 3. (*uchylony*)

§ 3¹. Stronę wnoszącą pismo wszczynające postępowanie wzywa się do usunięcia jego braków, tylko gdy braki te uniemożliwiają przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego z udziałem strony wnoszącej pismo.

§ 3². Posiedzenie przygotowawcze służy także usunięciu braków pisma wszczynającego postępowanie w zakresie niezbędnym do nadania sprawie prawidłowego biegu oraz, w razie potrzeby, ustaleniu przez sąd dowodów do przeprowadzenia z urzędu, a także wyjaśnieniu innych okoliczności istotnych dla prawidłowego i szybkiego rozpoznania sprawy.

§ 4. Jeżeli w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych okaże się, że występują istotne braki w materiale, a jego uzupełnienie w postępowaniu sądowym byłoby połączone ze znacznymi trudnościami, przewodniczący może zwrócić organowi rentowemu akta sprawy w celu uzupełnienia materiału sprawy. To samo dotyczy przypadku, w którym decyzja organu rentowego nie zawiera:

1) podstawy prawnej i faktycznej;

2) wskazania sposobu wyliczenia świadczenia.

ww. etap spełnia funkcje realizowane dotychczas w ramach wstępnego badania sprawy i czynności wyjaśniających, a ponadto ma służyć organizacji rozprawy. Co do zasady, w ramach tych postępowań strona inicjująca postępowanie nie będzie wezwana do usunięcia braków pisma na zasadach ogólnych, chyba że brak ten uniemożliwia przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego (np. : żądanie jest zbyt ogólne lub niejasno sformułowane)

§ 3¹ – nie ma zastosowanie, gdy pracownik jest stroną pozwaną. Wtedy pracodawca jako powód będzie wezwany do usunięcia braków na zasadach ogólnych (tj. art. 130 i nast. KPC)

ALE strona wcale nie musi zostać wezwana do usunięcia braków zgodnie z art. 467 § 3¹ – zgodnie bowiem z brzmieniem § 3² braki te mogą być także usunięte w ramach posiedzenia przygotowawczego. W grę wchodzić mogą w tej sytuacji (tj. w ramach posiedzenia przygotowawczego) także inne braki formalne czy braki fiskalne pisma.

W ramach posiedzenia przygotowawczego z udziałem tylko jednej ze strony istnieje możliwość prawidłowego doprecyzowania strony przeciwnej, tj. pozwanego (np. w sytuacji, gdy pracodawcą jest jednostka organizacyjna, np. oddział, a pracownik sugeruje podmiot ogólny).

Ustalenie dowodów przeprowadzonych przez sąd z urzędu- notoryjność, przyznanie, okoliczności wynikające z dokumentów przedstawionych przez jedną ze stron i niezakwestionowane przez stronę przeciwną.

3 samoistne podstawy zwrotu akt sprawy organowi rentowemu:

1- jeżeli występują w materiale istotne braki, a uzupełnienie w postępowaniu sądowym byłoby zbyt uciążliwe,

2- decyzja organu rentowego nie zawiera podstawy prawnej i faktycznej,

3- decyzja organu rentowego nie zawiera wskazania sposobu wyliczenia świadczenia.

Czynności dyspozytywne

Art. 469 KPC

Sąd uzna zawarcie ugody, cofnięcie pozwu, sprzeciwu lub środka odwoławczego oraz zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia za niedopuszczalne także wówczas, gdyby czynność ta naruszała słuszny interes pracownika lub ubezpieczonego.

Wyżej wymienione czynności mają ogromne znaczenie z punktu widzenia sposobu zakończenia postępowania, dlatego też ustawodawca zdecydował się na obligatoryjną kontrolę powyższych czynności w oparciu o słuszny interes pracownika/ubezpieczonego.

- Zawarcie ugody możliwe tylko w sprawach z zakresu prawa pracy, w przypadku spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych zawarcie ugody jest niedopuszczalne- Art. 477¹² KPC
- Cofnięcie pozwu- przy ubezpieczeniach równoznaczne z cofnięciem odwołania
- Cofnięcie sprzeciwu- od wyroku zaocznego lub od nakazu zapłaty wydanego w ramach postępowania upominawczego,
- Cofnięcie środka odwoławczego- czyli apelacji bądź zażalenia,
- Ograniczenie roszczenia

Wyłom od zasady ogólnej, stanowiącej, że sąd może uznać za niedopuszczalne cofnięcie pozwu, zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia tylko wtedy, gdy okoliczności sprawy wskazują, że wymienione czynności są sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa (art. 203 § 4 KPC).

Art. 470 [Reprezentacja pozwanego]

Pozwany ma obowiązek zapewnić, by osoba reprezentująca go przy czynnościach sądu była obeznana ze stanem faktycznym sprawy i umocowana do zawarcia ugody.

Powyższa regulacja dotyczy sytuacji, gdy stroną pozwaną jest pracodawca. Nie dotyczy spraw rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym!

Termin rozprawy

Art. 471 [Termin rozprawy]

Przewodniczący i sędziowie są obowiązani podejmować czynności tak, by termin posiedzenia, na którym sprawa ma zostać rozpoznana, przypadł nie później niż miesiąc od dnia zakończenia posiedzenia przygotowawczego, a jeżeli go nie przeprowadzono - nie później niż sześć miesięcy od dnia złożenia odpowiedzi na pozew. Jeżeli odpowiedź ta była dotknięta brakami, termin ten biegnie od dnia usunięcia tych braków, a jeżeli odpowiedzi nie złożono - od dnia upływu terminu do jej złożenia.

- nie później niż miesiąc od dnia zakończenia posiedzenia przygotowawczego albo
- Nie później niż 6 miesięcy od złożenia odpowiedzi na pozew (w przypadku braku posiedzenia przygotowawczego)

Pozostałe odmienności wspólne

- Sąd żąda przedstawienia niezbędnych do rozstrzygnięcia sprawy akt osobowych i innych dokumentów, stosując odpowiednio przepis art. 149¹,

Za Mulińskim: Pomimo wątpliwości wynikających ze sposobu zredagowania obecnego brzmienia art. 472 KPC ("sąd żąda", zob. Nb 1) przyjąć należy, że zastosowanie komentowanego przepisu jest dla sądu (przewodniczącego) fakultatywne, zatem to od decyzji sędziego zależy, czy wykorzysta przewidziane w tym przepisie oraz w art. 1491 KPC narzędzie do przyspieszenia postępowania.

- nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron (np. 246, 247 KPC, 74 KC)
- Jeżeli strona bez usprawiedliwionych powodów nie wykona w toku postępowania postanowień lub zarządzeń, sąd może skazać ją na grzywnę według przepisów o karach za niestawiennictwo świadka i odmówić przyznania kosztów lub zastosować jeden z tych środków; nie może jednak nakazać przymusowego sprowadzenia jej do sądu.

Sprawy z zakresu prawa pracy

- W postępowaniu wszczętym z powództwa pracownika wezwania do udziału w sprawie, o którym mowa w art. 194 § 1 i § 3, sąd może dokonać również z urzędu (tzw. dopozwanie)

Sąd musi mieć jednak na względzie obowiązującą zasadę kontradyktoryjności. Jeżeli powód reprezentowany jest przez profesjonalnego pełnomocnika, uznaje się, że sąd nie powinien w tej kwestii działać z urzędu. Możliwość aktywności sądu w tej kwestii powinna opierać się na ewentualnym zauważeniu nieporadności pracownika.

- Jeżeli pracownik dokonał wyboru jednego z przysługujących mu alternatywnie roszczeń, a zgłoszone roszczenie okaże się nieuzasadnione, sąd może z urzędu uwzględnić inne roszczenie alternatywne.

Wyjątek od zasady wyrażonej w art. 321 § 1, zgodnie z którą sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie.

Chodzi o sytuację, gdy powództwo jest uzasadnione, a wybór roszczenia sam w sobie nieuzasadniony- w przeciwnym bowiem razie nastąpić powinno oddalenie powództwa.

Należy również pamiętać, że sąd może zasądzić roszczenie alternatywne, o ile istnieją do tego podstawy materialnoprawne

Na podstawie art. 477¹ § 2 KPC sąd może uwzględnić roszczenie o odszkodowanie zamiast roszczenia o przywrócenie do pracy (art. 56 KP) zgłoszonego przez pracownika objętego ochroną przed rozwiązaniem stosunku pracy z art. 32 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. Nr 55, poz. 234) wówczas, gdy roszczenie to okaże się nieuzasadnione ze względu na jego sprzeczność ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa (art. 8 KP).

- Uchwała SN z dnia 30.3.1994 r., sygn. I PZP 40/93, Legalis

Zamieszczony w art. 477[1] KPC zwrot "zgłoszone roszczenie okaże się nieuzasadnione" trzeba rozumieć w ten sposób, iż owo nieuzasadnienie wynika z art. 45 § 2, § 3 KP i art. 8 KP. Inaczej mówiąc, żądanie nieuzasadnione to takie żądanie, którego uwzględnienie jest w ocenie sądu niemożliwe, niecelowe albo sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego.

-wyrok SN z dnia 27.11.2012 r., sygn. I PK 91/12

Przykład zastosowania:

W przypadku obiektywnej niemożliwości przywrócenia do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy pracownika będącego radnym, dopuszczalne jest zasądzenie odszkodowania w miejsce niemożliwego uwzględnienia żądania przywrócenia do pracy radnego na nieistniejące (zlikwidowane) stanowisko pracy. Uzasadnione jest zastosowanie art. 8 KP w związku z art. 477¹ KPC.

-Wyrok SN z dnia 9 stycznia 2018 r., sygn. III PK 9/17. Legalis

Sprawy z zakresu prawa pracy- świadectwo pracy

Art. 477^{1a} [Żądanie ustalenia uprawnienia do otrzymania świadectwa pracy]

W przypadku wystąpienia z żądaniem zobowiązania pracodawcy do wydania świadectwa pracy, o którym mowa w art. 97¹ § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz.U. z 2019 r. poz. 1040 i 1043), jeżeli okaże się, że **pracodawca nie istnieje albo z innych przyczyn wytoczenie przeciwko niemu powództwa jest niemożliwe**, sąd rozpoznaje żądanie w **postępowaniu nieprocesowym jako żądanie ustalenia uprawnienia do otrzymania świadectwa pracy**.

W wyroku uwzględniającym żądanie zobowiązania pracodawcy do wydania świadectwa pracy:

- sąd określa treść świadectwa pracy zgodnie z KP
- Jeżeli określenie wszystkich faktów wymienionych w tych przepisach jest niemożliwe, w wyroku określa się co najmniej okres i rodzaj wykonywanej pracy, wymiar czasu pracy, zajmowane stanowiska oraz tryb rozwiązania albo okoliczności wygaśnięcia stosunku pracy, a w sytuacji gdy określenie trybu rozwiązania albo okoliczności wygaśnięcia stosunku pracy również jest niemożliwe - wskazuje się, że rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło za wypowiedzeniem dokonany przez pracodawcę.
- Prawomocny wyrok zobowiązujący pracodawcę do wydania świadectwa pracy zastępuje to świadectwo.

Sprawy z zakresu prawa pracy- rygor natychmiastowej wykonalności

Art. 477² [Rygor natychmiastowej wykonalności]

§ 1. Zasadzając należność pracownika w sprawach z zakresu prawa pracy, sąd z urzędu nada wyrokowi przy jego wydaniu rygor natychmiastowej wykonalności w części nieprzekraczającej pełnego jednomiesięcznego wynagrodzenia pracownika. Przepis art. 334 § 4 i art. 335 § 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio; nie stosuje się przepisu art. 335 § 2.

§ 2. Uznając wypowiedzenie umowy o pracę za bezskuteczne albo przywracając pracownika do pracy, sąd na wniosek pracownika może w wyroku nałożyć na pracodawcę obowiązek dalszego zatrudnienia pracownika do czasu prawomocnego zakończenia postępowania.

Cel regulacji: zapewnienie pracownikowi bieżących środków utrzymania

rygor natychmiastowej wykonalności, ale tylko w części nieprzekraczającej pełnego jednomiesięcznego wynagrodzenia pracownika

nie jest możliwe uzależnienie nadania wyroku rygoru od złożenia zabezpieczenia przez pracownika, nawet jeżeli wskutek wykonania wyroku mogłaby wynikać dla pracodawcy niepowetowana szkoda

Należność- jedynie świadczenie pieniężne- wynagrodzenie zasadnicze oraz wszystkie dodatki, z jakich korzystał pracownik w momencie powstania roszczenia.

Dotyczy sytuacji, gdy pracownik jest powodem

Pracownik musi mieć na uwadze, że w przypadku „wygrania sprawy przez pracodawcę przed drugą instancją będzie musiał oddać otrzymane pieniądze.

Sąd może nadać rygor natychmiastowej wykonalności w szerszym zakresie (czyli powyżej jednomiesięcznego wynagrodzenia) na podstawie regulacji ogólnych, tj. art. 333 i nast. KPC

Rygor natychmiastowej wykonalności obowiązuje od chwili ogłoszenia wyroku

- Nałożenie obowiązku dalszego zatrudnienia do czasu prawomocnego zakończenia postępowania może się odbyć pod warunkiem spełnienia następujących przesłanek:
  - pracownik musi wystąpić z odpowiednim wnioskiem,
  - sąd musi uznać wypowiedzenie umowy o pracę za bezskuteczne albo musi zdecydować o przywróceniu pracownika do pracy

Jeżeli sąd nałoży na pracodawcę taki obowiązek, pracodawca musi zatrudnić pracownika na tych samych warunkach pracy i płacy co przed wypowiedzeniem pracy

Sprawy z zakresu prawa pracy- rygor natychmiastowej wykonalności

Art. 477⁶ [Wykonalność]

§ 1. Wyrok sądu pierwszej instancji zasądający świadczenia na rzecz pracownika lub członków jego rodziny, w stosunku do którego sąd drugiej instancji oddalił apelację pracodawcy, podlega natychmiastowemu wykonaniu także w części, w której sąd nie nadał mu rygoru natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 477².

§ 2. Przepis § 1 stosuje się również do wyroków sądu drugiej instancji zasądających świadczenia na rzecz pracownika lub członków jego rodziny.

§ 3. Sąd drugiej instancji nadaje z urzędu wyrokowi, o którym mowa w § 1 i 2, klauzulę wykonalności w dniu ogłoszenia wyroku i wyrok zaopatrzony klauzulą wydaje uprawnionemu.

Ubezpieczenia społeczne

- Termin na wniesienie odwołania od decyzji organów rentowych lub orzeczeń wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności- miesiąc od dnia doręczenia decyzji lub orzeczenia.
- Forma: na piśmie do organu lub zespołu, który wydał decyzję lub orzeczenie, lub do protokołu sporządzonego przez ten organ lub zespół
- Organ rentowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności przekazuje niezwłocznie odwołanie wraz z aktami sprawy do sądu- chyba że organ lub zespół zmienił lub uchylił własną decyzję/orzeczenie na podstawie tzw. autokontroli
- Gdy strona wskazuje w odwołaniu nowe okoliczności (dotyczące niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, które powstały po dniu wydania orzeczenia przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, od którego nie wniesiono sprzeciwu, lub orzeczenia komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych) nie stosujemy kroku wcześniejszego, tj. organ nie przesyła akt do sądu. Wtedy też powyższe odwołanie organ kieruje do lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do ponownego rozpatrzenia → Organ rentowy uchyla decyzję, rozpatruje nowe okoliczności i wydaje decyzję, od której przysługuje odwołanie do sądu

Ubezpieczenia społeczne- co powinno zawierać odwołanie?

- Oznaczenie zaskarżonej decyzji/ orzeczenia,
- zwięzłe przytoczenie zarzutów i ich uzasadnienie,
- Zwięzłe przytoczenie wniosków i ich uzasadnienie
- podpis ubezpieczonego albo osoby odwołującej się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, albo przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika ubezpieczonego albo osoby odwołującej się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności.
- Jeżeli ubezpieczony zgłosił nowe żądanie, dotychczas nierozpoznane przez organ rentowy, sąd przyjmuje to żądanie do protokołu i przekazuje go do rozpoznania organowi rentowemu

Ubezpieczenia społeczne- podmioty postępowania

STRONY

Ubezpieczony lub osoba odwołująca się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności- jako powód, inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja- jako powód

organ rentowy, wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności- jako pozwany i zainteresowany (w zależności od reprezentowanego interesu).

Zainteresowanym jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli zainteresowany nie bierze udziału w sprawie, sąd zawiadomi go o toczącym się postępowaniu. Zainteresowany może przystąpić do sprawy w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia zawiadomienia

Ubezpieczony- osoba, która wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o przyznanie jej świadczenia z zakresu zabezpieczenia społecznego

Inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja- osoba, na której sferę prawną zaskarżona decyzja oddziałuje bezpośrednio, ale jest to podmiot inny od ubezpieczonego oraz od zainteresowanego.

Za A. Górą Błaszczkowską: „Osoba ta nie jest jednak inicjatorem postępowania przed tym organem, który wydaje względem niej decyzję, działając bez jej wniosku (z urzędu, w wyniku kontroli uprawnień). Chodzi tu m.in. o decyzje wydawane w sprawach o ustalenie istnienia ubezpieczenia i obowiązku uiszczenia składek z tego tytułu”

Orzeczenia w sprawach ubezpieczeń społecznych

Sąd I instancji:

Oddalenie odwołania- gdy nie ma podstaw do uwzględnienia

Uwzględnienie- zmienia w całości lub w części zaskarżoną decyzję organu rentowego lub zaskarżone orzeczenie wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności i orzeka co do istoty sprawy

sąd uchyla tę decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu- jeżeli **decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie, została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym**

Jeżeli odwołanie wniesiono w związku z niewydaniem decyzji przez organ rentowy lub niewydaniem orzeczenia przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, sąd w razie uwzględnienia odwołania **zobowiązuje organ lub zespół do wydania decyzji lub orzeczenia w określonym terminie**, zawiadamiając o tym organ nadrzędny, **albo orzeka co do istoty sprawy**. Jednocześnie sąd stwierdza, czy niewydanie decyzji przez organ rentowy nastąpiło **z rażącym naruszeniem prawa**.

Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych- gdy odwołanie powoda opiera się tylko i wyłącznie na zarzutach dot. orzeczenia będącego podstawą wydania decyzji, sąd uchyla decyzję, przekazuje sprawę do rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie

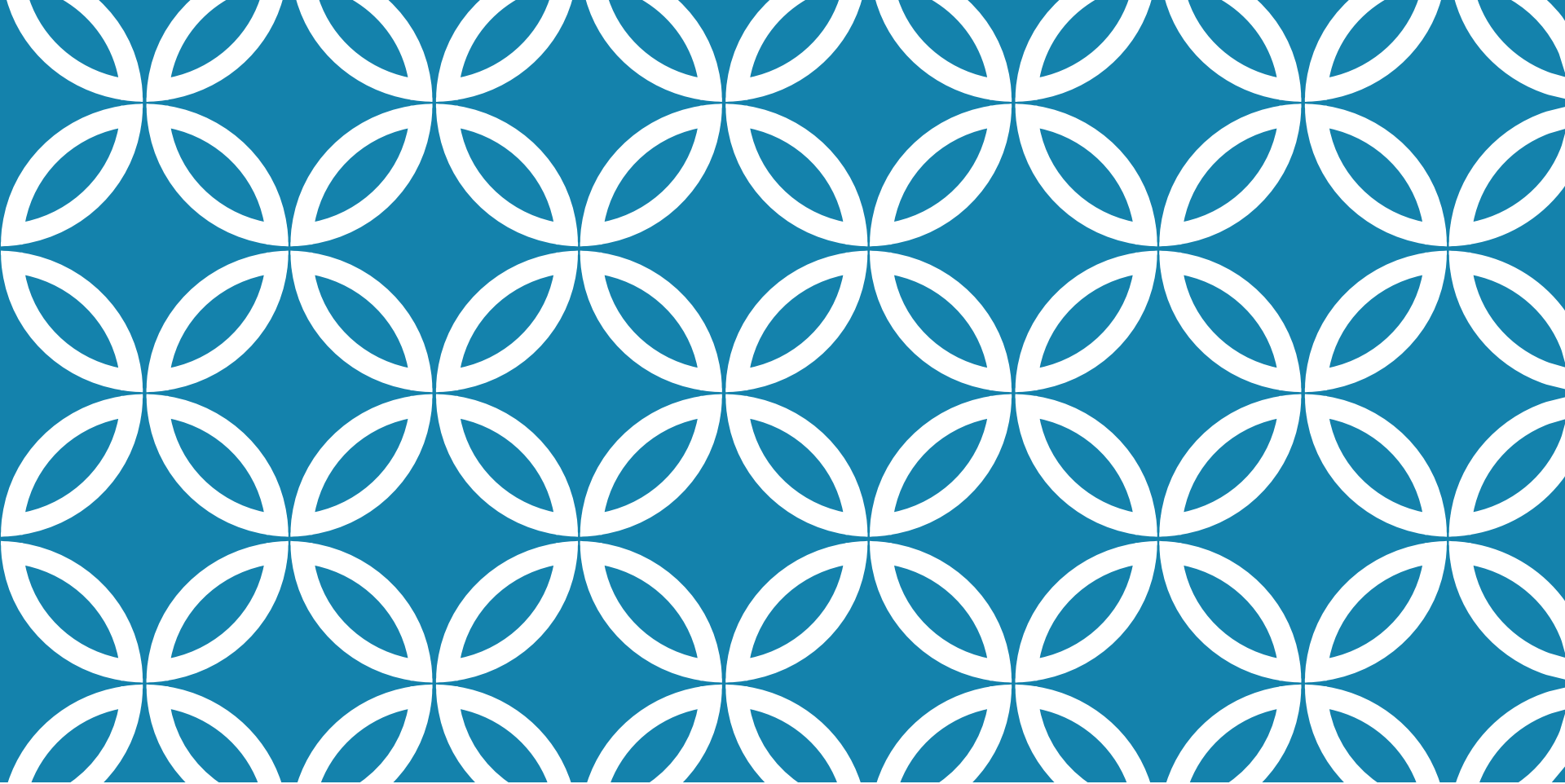
Odwołanie od orzeczenia zespołu- sąd nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących niepełnosprawności, które powstały po dniu wniesienia odwołania. Uchyla orzeczenie, przekazuje sprawę do rozpoznania wojewódzkiemu zespołowi do spraw orzekania o niepełnosprawności i umarza postępowanie

Sąd drugiej instancji uchylając wyrok i poprzedzając go decyzją organu rentowego może sprawę przekazać do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu.

To musisz wiedzieć!

- Szczególna regulacja zdolności sądowej i procesowej pracodawcy i organu rentowego,
- Szczególna regulacja dot. właściwości sądu,
- Szczególna regulacja dot. odrzucenia pozwu,
- Rozszerzony katalog pełnomocników,
- Ustne zgłoszenie do protokołu powództwa oraz środków odwoławczych,
- Rygor natychmiastowej wykonalności

ŚRODKI ZASKARŻENIA

Podstawowe informacje

- Brak definicji legalnej
- Brak regulacji wskazującej katalog środków zaskarżenia

Art. 363. [Warunki prawomocności]

§ 1. Orzeczenie sądu staje się prawomocne, jeżeli nie przysługuje co do niego **środek odwoławczy lub inny środek zaskarżenia**.

Mimo częstego posługiwania się przez ustawodawcę terminem środków zaskarżenia, żaden przepis zawierający powyższe sformułowanie nie reguluje instytucji środków zaskarżenia. Można je scharakteryzować jako środki ochrony prawnej służące wzruszalności orzeczeń.

Różne są też skutki konkretnych środków zaskarżenia- zmiana, uchylenie, utrata mocy itd.

Możliwość wniesienia środka zaskarżenia uwarunkowana jest istnieniem przedmiotu zaskarżenia, tj. istnienia danego orzeczenia. Jeżeli sąd nie orzekł o całości żądania czy nadaniu rygoru natychmiastowej wykonalności powinniśmy skorzystać nie ze środka zaskarżenia, a z regulacji prawnych dot. uzupełnienia orzeczenia.

W skład środków zaskarżenia służących wzruszalności orzeczenia nie będą wchodzić takie środki ochrony prawnej jak: skarga konstytucyjna, skarga do ETPCz- ich celem nie jest bowiem sama wzruszalność- w przypadku skargi konstytucyjnej celem głównym jest ocena zgodności regulacji prawnej z Konstytucją RP.

Środki zaskarżenia służą usunięciu błędów orzeczenia czy też postępowania, chodzić tutaj będzie o wyeliminowanie wadliwych orzeczeń.

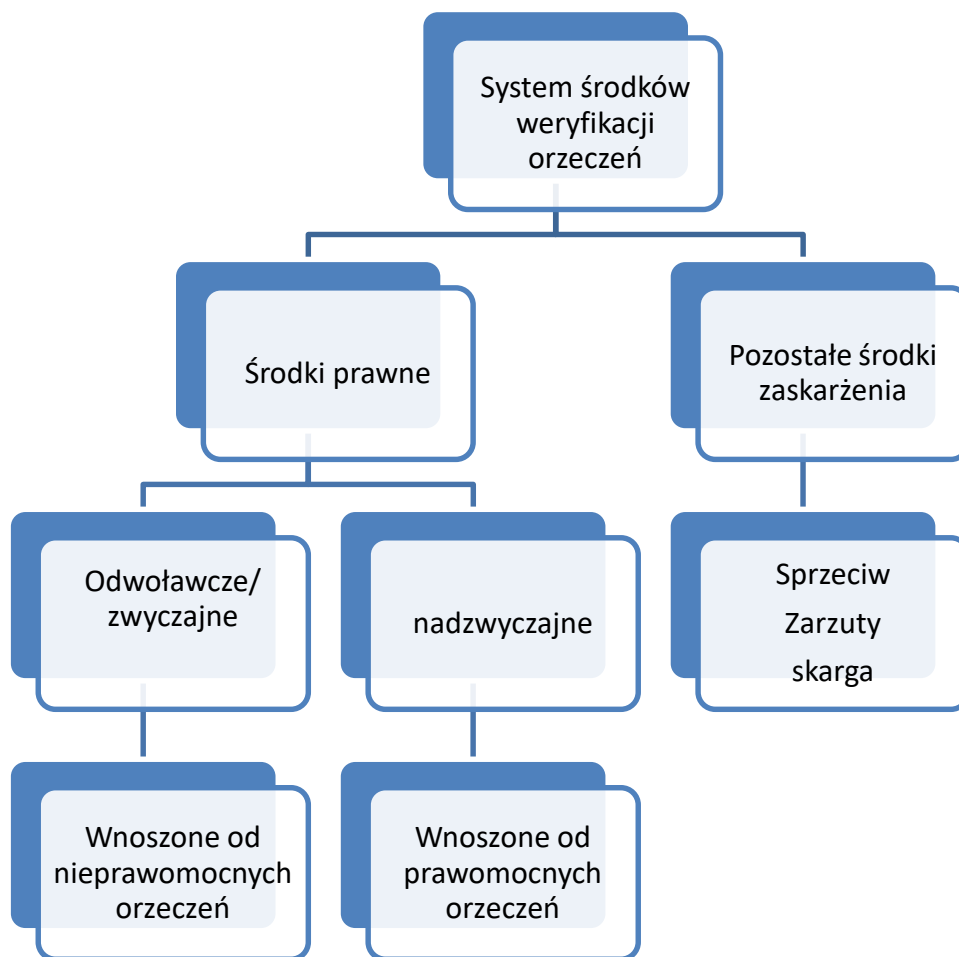
Katalog środków

- 1) Apelacja
- 2) zażalenie;
- 3) skarga kasacyjna;
- 4) zastrzeżenie do zarządzenia asystenta sędziego o wezwaniu do uiszczenia opłaty;
- 5) sprzeciw od wyroku zaocznego;
- 6) skarga na orzeczenie referendarza sądowego;
- 7) skarga o wznowienie postępowania;
- 8) skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia;
- 9) zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym;
- 10) sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym;
- 11) sprzeciw od nakazu zapłaty w europejskim postępowaniu nakazowym;
- 12) sprzeciw od nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym;
- 13) skarga na czynności komornika;
- 14) zastrzeżenia do oszacowania wartości dokonanego przez komornika;
- 15) zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji;
- 16) skarga na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przez zarząd przymusowy;
- 17) skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego;
- 18) wniosek o unieważnienie prawomocnego orzeczenia (ustawa o SN);
- 19) skarga nadzwyczajna (ustawa o SN).

Środki zaskarżenia

- Służą do zaskarzania orzeczeń
- Służą do weryfikacji orzeczeń
- W ich skład wchodzi środki odwoławcze oraz inne środki prawne
- Skierowane przeciwko orzeczeniu- zmierza do zmiany/uchylenia (głównie, ale także niekiedy do stwierdzenia nieważności)
- Zasada dwuinstancyjności
- Zasada wyłączności
- Zasada dyspozycyjności
- Składane są poza rozprawą, co do zasady, w formie pisemnej (wyjątek- pracownik/ubezpieczony działający bez adwokata lub radcy prawnego!)
- Powinny spełniać ogólne wymogi dla pism procesowych
- Powinny wskazywać zaskarżane orzeczenie
- Powinny posiadać przytoczenie podstaw zaskarżenia oraz ich uzasadnienie
- Powinny posiadać wniosek o uchylenie lub zmianę

System środków weryfikacji orzeczeń

System środków zaskarżenia

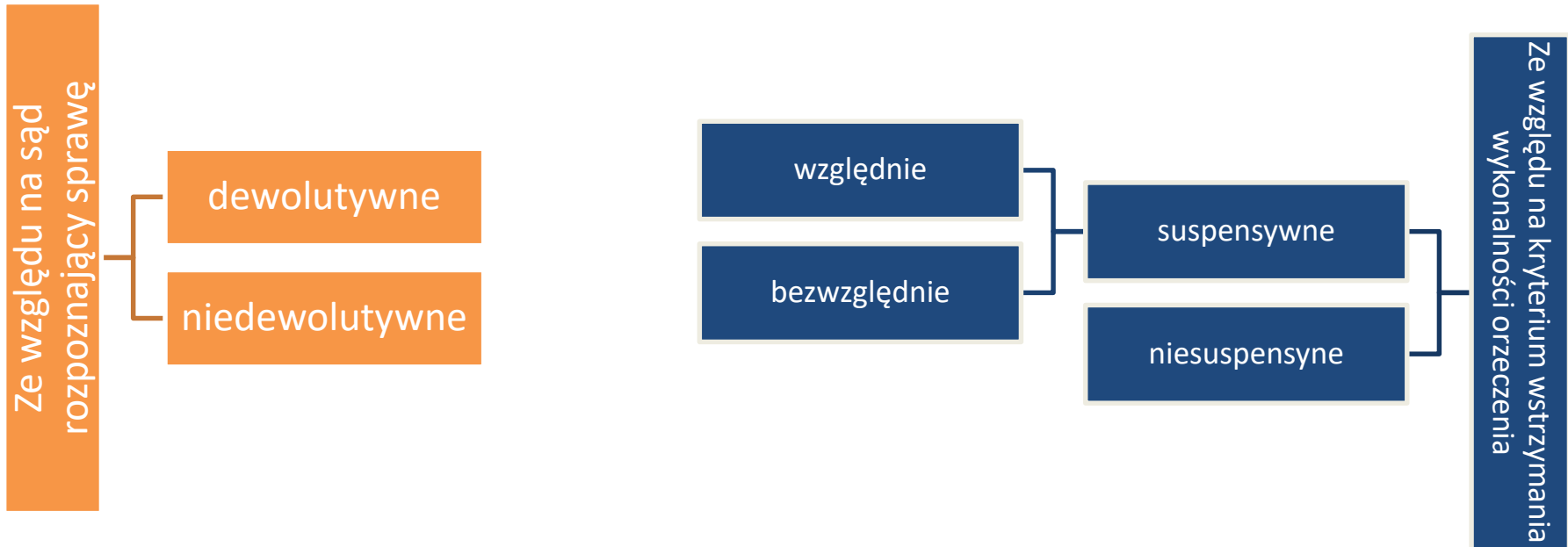
Środki zaskarżenia zwyczajne- od orzeczeń nieprawomocnych		Środki zaskarżenia nadzwyczajne- od orzeczeń prawomocnych
Środki odwoławcze	Szczególne środki zaskarżenia	
1	2	3
Apelacja zażalenie	Sprzeciw od wyroku zaocznego Zarzuty od nakazu zapłaty Sprzeciw od nakazu zapłaty Sprzeciw od europejskiego nakazu zapłaty Sprzeciw od nakazu zapłaty z EPU Zażalenie do innego składu sądu Skarga na orzeczenie referendarza Skarga na czynności komornika Zarzuty w postępowaniu egzekucyjnym	Skarga kasacyjna Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia Skarga nadzwyczajna Skarga o wznowienie postępowania Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego

Tabela: A Bieliński, [w:] M. Rzewuski (red.), Postępowanie cywilne, Warszawa 2019 r., s.296-297.

Klasyfikacja- wyjaśnienie

- Zasadniczy podział: zwyczajne, nadzwyczajne. Tutaj kryterium będzie prawomocność orzeczenia. W ramach środków zwyczajnych wyróżnia się grupę środków odwoławczych oraz grupę innych zwyczajnych środków zaskarżenia.
- Innym kryterium może być podział środków na dewolutywne i niedewolutywne. Dewolutywność- przeniesienie sprawy do sądu wyższej instancji. Środki niedewolutywne powodować będą, że środek ten będzie rozpatrywany przez ten sam sąd, który wydał orzeczenie.
- Kolejne kryterium to suspensywność- wiąże się ze wstrzymaniem wykonalności skarżonego orzeczenia. Wniesienie środka niesuspensywnego nie wstrzymuje wykonania orzeczenia.

Autoremedura- art. 395 §2

Przykład: Zażalenie jest względnie dewolutywnym środkiem zaskarżenia, ponieważ sąd, którego postanowienie jest kwestionowane, może sam uwzględnić je, korzystając z instytucji tzw. autokontroli. Zażalenie jest także względnie suspensywne, bowiem samo wniesienie zażalenia nie powoduje wstrzymania wykonania zaskarżonego postanowienia- może to jednak nastąpić w drodze decyzji sądu.

Apelacja jest środkiem bezwzględnie dewolutywnym i bezwzględnie suspensywnym

Warunki dopuszczalności środków zaskarżenia

- Istnienie zaskarżonego orzeczenia
- Właściwy dla orzeczenia środek zaskarżenia
- Legitymacja do wniesienia środka- określana jest na podstawie prawa procesowego (a nie tak jak legitymacja procesowa- na podstawie przepisów prawa materialnego)
- Interes we wniesieniu środka
Tzw. gravamen- zachodzi w razie niezgodności orzeczenia z żądaniem strony
- Zachowanie terminu na wniesienie środka zaskarżenia
- Zachowanie przepisanej formy

To musisz wiedzieć

- Czym są środki zaskarżenia
- Czym są środki odwoławcze,
- Klasyfikacje środków na: zwyczajne i nadzwyczajne, suspensywne, dewolutywne
- Czym jest dewolutywność,
- Czym jest suspensywność.